

Ба 33 579

КАМІТЭТ ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ
УСТАНОЎ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР
ДЗЯРЖАУНАЯ БІБЛІЯТЭКА БССР ІМЕНИ В. І. ЛЕНИНА
НАВУКОВА-БІБЛІЯГРАФІЧНЫ АДДЗЕЛ

*У дапамогу работнікам
сельскай гаспадаркі
Вып. 7.*

033579
615880

ВЫКАРЫСТАННЕ ТОРФУ Ў СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРЦЫ

Рэкамендацыйны спіс літаратуры

МІНСК—1951

Торф — адно з асноўных прыродных багаццяў нашай рэспублікі.

Тарфяныя балоты займаюць амаль чверць тэрыторыі БССР. Торф шырока выкарыстоўваецца ў сельскай гаспадарцы як высокаякаснае ўгнаенне і падсілачны матэрыял у жывёлагадоўлі.

Ва ўмовах нашай рэспублікі, дзе глебы бедныя арганічным вешчствам, угнаенне з'яўляецца важнейшым сродкам стварэння высокай пладароднасці глебы, асабліва арганічнае ўгнаенне. Торф не толькі павышае колькасць спажываных вешчстваў у глебах, але і значна паляпшае ўласцівасці глебы. Торф на ўгнаенне можа быць выкарыстаны ў чыстым выглядзе і ў выглядзе кампостаў з мінеральнымі ўгнаеннямі, гноем, фекаліямі і г. д.

Пры кампаставанні павышаецца колькасць спажываных вешчстваў у торфе, паляпшаецца іх засваяльнасць.

Торф прымяняецца таксама для мульчавання пасеваў. У гародніцтве торф выкарыстоўваецца для вырабу расадных гаршкоў і для абагрэва парнікоў і расаднікаў.

Торф з'яўляецца добрым подсілам для жывёлы, ствараючым лепшыя гігіенічныя ўмовы, чым саламяны подсіл. Гэта павышае прадуктыўнасць жывёлы.

Вялікае месца ўгнаенню глебы, у прыватнасці торфам, удзяліў VI Пленум ЦК КП(б) Беларусі. У маі 1951 года Саветам Міністраў БССР і ЦК КП(б) Беларусі была прынята пастанова: «Аб мерах па павелічэнню здабычы торфу на ўгнаенне ў калгасах Беларускай ССР у 1951 годзе».

Калгасам рэкамендуецца, як мага шырэй, прымяняць торф на ўгнаенне і на подсіл жывёле, а для гэтага неабходна рэзка павялічыць здабычу торфу ў калгасах.

Неабходна арганізоўваць спецыяльныя брыгады па ўгнаенням, якія павінны весці нарыхтоўку і вывазку торфу на працягу ўсяго года. Летам рэкамендуецца шырока прымяняць механізаваны павярхнева-паслойны спосаб здабычы торфу, як найбольш прадукцыйны і найменш працаёмкі.

Шырокае выкарыстанне торфу ў сельскай гаспадарцы з'явіцца важнейшай умовай рэзкага павышэння ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур.

Рэкамендацыйны спіс знаёміць работнікаў сельскай гаспадаркі з літаратурай аб здабычы і аб правільным выкарыстанні торфу ў сельскай гаспадарцы.

У спіс уключаны кнігі і артыкулы з часопісаў апошніх год.

Матэрыял у спісе размешчаны ў сістэматычным парадку.

Асобна выдзелена папулярная літаратура і літаратура для спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

«Лічыць адной з важных задач партыйных і савецкіх органаў у справе павышэння ўраджаю значнае павелічэнне накіплення, вытворчасці і ўнясення ў глебу мясцовых угнаенняў — гною, торфу, розных кампостаў, попелу і т. д».

(З пастановы лютаскага Пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд»).

«Тарфянікі — гэты важнейшы рэзерв магутнага ўздыму сельскай гаспадаркі рэспублікі — трэба поўнаасцю выкарыстаць».

(З даклада сакратара ЦК КП(б)Б Н. С. Патолічава на VI Пленуме ЦК КП(б)Б.)

КІРУЮЧЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ

Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд. (Пастанова Пленума ЦК ВКП(б), прынятая па дакладу тав. Андрэева). Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1947. 64 стар.

Аб прысваенні звання Героя сацыялістычнай працы і ўзнагароджанні ордэнамі і медалямі СССР калгаснікаў, работнікаў МТС і саўгасаў за атрыманне высокіх ураджаяў зернавых культур у цэлым, пшаніцы, жыта, грэчкі, проса, чумізы, кукурузы, рысу, цукровых буракоў, ільну-даўгунцу, канпель, сланечнікаў, ільну-кудрашу, гарчыцы, клешчавіны, соі, арахісу, карыяндра, табаку, махоркі, коксагызу, насення шматгадовых і аднагадовых траў і бульбы ў 1950—1951 гадах. [Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР 27 красавіка 1950 г.]

Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1950. 47 стар.

Панамаронка П. К. Аб аднаўленні пасёўных плошчаў і павышэнні ўраджайнасці ў калгасах Беларусі. Скарочаная стэнограма даклада на рэсп. партыйнай нарадзе 25 лютага 1946 г. 3-е выд. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1950, стар. 25—35.

Рэзалюцыя XIX з'езда Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі па справаздачы ЦК КП(б) Беларусі. Раздзел 5. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1949, стар. 15—24

Патолічаў Н. С. Аб задачах Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі па арганізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў і далейшаму ўздыму сельскай гаспадаркі рэспублікі. Доклад на VI пленуме ЦК КП(б)Б. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1951. 106 стар.

Аб мерапрыемствах па наакупленню і правільнаму выкарыстанню мясцовых і мінеральных угнаенняў у калгасах Беларускай ССР Пзлажэнне пастановы Савета Міністраў Беларускай ССР і Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі. Газ. «Звязда» 22 XII 50.

ПРЫМЯНЕННЕ ТОРФУ НА УГНАЕННЕ

Папулярная літаратура

Кедраў-Зіхман О. Асноўныя пытанні прымянення ўгнаенняў у БССР. Часоп. «Большэвік Беларусі», 1951, № 4, стар. 28—37.

Пытанне аб угнаенні аўтар разглядае ў свеце рашэнняў VI Пленума ЦК КП(б) Беларусі. Сярод другіх відаў угнаенняў у артыкуле значнае месца ўдзяляецца торфу, як асноўнаму арганічнаму ўгнаенню ва ўмовах нашай рэспублікі.

Дубов А. Б. и Наумович В. М. Торф — наше богатство. М., Изд-во Акад. наук БССР. 1950. 61 стр.

Аўтары апісваюць паходжанне торфу, яго асноўныя ўласцівасці і спосабы здабычы. Большая частка брашуры прысвечана пытанням прамысловага выкарыстання торфу. У апошнім раздзеле асвятляецца пытанне прымянення торфу ў сельскай гаспадарцы. Апісваюцца спосабы кампаставання торфу з іншымі ўгнаеннямі. Па даным інстытута сацыялістычнай сельскай гаспадаркі Акадэміі навук БССР унясенне сумесі торфу з гноем (па 20 т. на гектар кожнага), павялічыла ўраджай азімага жыта на 58%, азімай пшаніцы — на 75% і бульбы — на 60%.

Брашура з'яўляецца неабходнай і карыснай для шырокіх кругоў работнікаў сельскай гаспадаркі.

Дамінікоўскі Ф. Мясцовыя ўгнаенні як сродак павышэння пладароднасці глебаў БССР. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1948. 43 стар.

У пачатку брашуры даецца характарыстыка глебаў Беларусі і патрэбы іх ва ўгнаеннях. Далей характарызуюцца асобныя мясцовыя ўгнаенні, у тым ліку і торф (яго састаў, прымяненне і ўплыў на ўраджай).

Заготовка и использование торфа на удобрение. (В помощь председателям колхозов и бригадирам по удобрениям). Минск. Госиздат БССР. 1951. 57 стр.

Брашура пачынаецца са звароту Міністра сельскай гаспадаркі БССР тав. Касцюка да ўсіх старшынь калгасаў Беларускай ССР, у якім ён заклікае іх прыняць усе меры для максімальнай нарыхтоўкі і выкарыстання торфу на ўгнаенне.

У наступных раздзелах гаворыцца аб значэнні торфу для павышэння ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, даецца характарыстыка розных тыпаў торфу, апісваецца падрыхтоўка ўчастка да нарыхтоўкі торфу і спосабы яго здабычы. Асноўная ўвага ўдзелена паслойна-паверхневаму спосабу, як найбольш прадукцыйнаму. Далей разглядаюцца спосабы прыгатаўлення тарфяных кампостаў, прымяненне торфу на подсіл жывёле.

Апошні раздзел прысвечан арганізацыі працы на нарыхтоўцы і пры скарыстанні торфу на ўгнаенне. Прыводзяцца нормы выпрацоўкі і расцэнкі ў працаднях на нарыхтоўку і вывазку торфу.

Аграправілы для калгасаў Беларускай ССР. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1950, стар. 12—27.

У раздзеле «Мерапрыемствы па накапленню, захоўванню і правільнаму скарыстанню ўгнаенняў у севазвароце» апісаны спосабы прымянення торфу на ўгнаенне. У канцы раздзела прыведзены нормы ўнясення ўгнаенняў пад асобныя культуры (азімыя, лён, прапашныя і інш.).

Галенчык І. З. Торф і яго скарыстанне ў сельскай гаспадарцы. Мінск, Дзярж. выд. БССР. 1949. 27 стар.

Брашура, разлічаная на шырокі калгасны актыў, апісвае прыёмы нарыхтоўкі і скарыстання торфу на ўгнаенне і подсіл.

Колесников Л. Н. Торф как удобрение. М. Сельхозгиз. 1948. 24 стр.

Брашура расказвае аб спосабах здабычы торфу на ўгнаенне, аб дозах унясення торфу ў чыстым выглядзе, з мінеральнымі і іншымі мясцовымі ўгнаеннямі і ў выглядзе кампостаў. Прыведзена шмат прыкладаў значнага павышэння ўраджайнасці пры ўгнаенні торфам. Так, у вопытах, праведзеных Ленінградскім аддзяленнем Усесаюзнага інстытута ўгнаенняў, агратэхнікі і аграглебазнаўства, унясенне 40 т. торфагноэфасфарытнага кампоста на гектар

дало прыбаўку ўраджаю бульбы 41 ц. на падзолістым суглінку і 59 ц/га на супясчанай глебе.

Прымяненне тарфянога подсілу ў жывёлагадоўлі стварае лепшыя гігіенічныя ўмовы, што спрыяе захоўванню здароўя жывёлы і павышае іх прадуктыўнасць.

Тарфяны подсіл затым выкарыстоўваецца на ўгнаенне, якое дае вялікія прыбаўкі ўраджаю.

Кедраў-Зіхман О. К. Прыгатаўленне і прымяненне тарфяных угнаенняў у БССР. Мінск. Дзярж. выд. БССР. 1947. 24 стар.

Брашура разглядае пытанні прымянення на ўгнаенне торфу і тарфяных кампостаў ва ўмовах БССР, выкарыстанне торфу для мульчыравання пасеваў і для вырабу расадных гаршкоў.

Филиппенко И. В. Накопление, хранение и использование местных удобрений. Минск. Изд-во Акад. наук БССР. 1950, стр. 13—21.

Прыведзены даныя шматгадовых вопытаў інстытута соцыялістычнай сельскай гаспадаркі Акадэміі навук БССР, праведзеных на даследчай станцыі «Усце» і ў калгасах па параўнанню ўплыву торфу на ўраджай з уплывам іншых угнаенняў.

Так, ураджай насення канюшыны без угнаення быў 1,29 ц.; па 40 т. гною на гектар — 2,20 ц/га, па сумесі торфу з гноем (20 т. торфу і 20 т. гною) — 2,48 ц/га.

Далей аўтар апісвае спосабы вырабу і эфектыўнасць торфафасфарытных, торфалюпінавых і торфафекальных кампостаў. Пад усе сельскагаспадарчыя культуры можна ўнасіць торфавітаніты ў добра праветраным выглядзе, якія па свайму ўплыву на ўраджай мала ўступаюць суперфасфату.

Андреев В. Заготовка и применение торфофекальных удобрений. М., Изд-во М-ва сельского хозяйства СССР. 1951. 6 стр.

Адным з найбольш эфектыўных відаў тарфяных угнаенняў з'яўляюцца торфафекальныя кампосты.

Брашура апісвае розныя спосабы прыгатаўлення торфафекальных кампостаў: у катлаванах альбо траншэях, на адкрытых пляцоўках, на асушаных балотах і г. д. Прыведзены нормы ўнясення торфафекальных угнаенняў пад розныя сельскагаспадарчыя культуры.

Указания по заготовке и применению торфяной подстилки в колхозах. М. Изд-во М-ва сельского хозяйства СССР. 1951. 9 стр.

Указанні састаўлены Цэнтральнай тарфяной даследчай станцыяй. У іх даюцца парады аб падрыхтоўцы тарфяных месцараджэнняў і здабычы торфу на подсіл ме-

ханізаваным паслойна-паверхневым і ручным спосабамі, аб уборцы, сушцы і перапрацоўцы тарфянага подсілу. Дана табліца колькасці тарфянага подсілу, неабходнага на 1 галаву жывёлы ў суткі.

Селітрэннікаў А. І. і інш. Выраб і прымяненне тарфянага подсілу ў сельскай гаспадарцы. Мінск. Дзярж. выд. БССР, 1947. 84 стар.

Тарфяны подсіл — адно з найбольш каштоўных угнаенняў, перавышаючых па якасці саламяны гной. Ён дае прыбаўку ўраджаю бульбы на 25—30%, а зернавых культур на 10—12% у параўнанні з саламяным гноем. Акрамя таго, тарфяны подсіл паляпшае гігіенічныя ўмовы ўтрымання жывёлы і павялічвае яе прадуктыўнасць.

Брашура апісвае віды падсілчачых тарфоў, іх уласцівасці, падрыхтоўку да здабычы і спосабы здабычы тарфянага подсілу; спосабы вырабу подсілу стацыянарнымі торфападсілчачымі заводамі і самімі калгасамі і соўгасамі. Далей разглядаюцца пытанні праектавання торфападсілчачых распрацовак.

Прыводзяцца табліцы аб'ёмных вагаў торфу ў залежнасці ад умоў, формулы для вылічэння выхаду паветрана-сухога подсілу з торфу, каэфіцыента скарыстання плошчы, страт пры здабычы торфу і г. д. Апошні раздзел прысвечаны выкарыстанню тарфянога подсілу ў жывёлагадоўлі.

Іванов С. Н. Применение гранулированных органико-минеральных удобрений в сельском хозяйстве. Стенограмма публ. лекции... Мінск. Госиздат БССР, 1951. 21 стр. (О-во по распространению полит. и науч. знаний БССР).

Прымяненне органа-мінеральных грануляваных угнаенняў дае магчымасць угнаіць дадаткова вялікія плошчы палёў і значна павялічыць ураджаі сельскагаспадарчых культур. У брашуры апісваецца, як трэба выбіраць торф для грануляцыі. Апісаны таксама спосабы прыгатаўлення грануляваных органа-мінеральных угнаенняў і спосабы і нормы ўнясення іх у глебу. Прыведзены табліцы эфектыўнасці дзейнасці грануляваных торфа-мінеральных угнаенняў.

Івнн С. Механизированный способ изготовления гранул органико-минеральных удобрений. М. Изд-во М-ва сельскаго хозяйства в СССР, 1951. 8 стр.

Аўтар брашуры апісвае сканструіраваную ім прыладу для вырабу гранул органа-мінеральных угнаенняў з сумесі торфу, перагною і суперфасфату. Прадукцыйнасць гранулятара 10—12 т. сырых гранул у дзень.

У брашуры маюцца малюнкi гранулятара.

Бахулин М. Д. О свойствах торфа, определяющих его сельскохозяйственное значение. Журн. «Почвоведение», 1949, № 9, стр. 540—547.

У артыкуле аўтар апісвае вегетацыйныя вопыты з уплывам торфу на ўраджай ва ўмовах найбольш спрыяльных яго эфектыўнасці, якія праводзіліся на працягу 4-х год. Вопыты паказалі, што торф дае ўстойлівую прыбаўку ўраджаю. Нізінны торф можа служыць таксама нейтралізатарам шкоднай для раслін глебавай кіслотнасці і кіслотнасці, узнікаючай у выніку прымянення фізіялагічна кіслых угнаенняў.

Бахулин М. Д. Агрономическая характеристика торфа. В кн.: К вопросу освоения и развития производительных сил Полесья. Минск. 1949, стр. 184—191.

У артыкуле даецца аграхімічная характарыстыка розных тыпаў торфу і асноўныя даныя, неабходныя для вытворчай ацэнкі торфу.

Прыводзіцца табліца аграхімічных паказчыкаў торфу і значэння рН для розных тыпаў тарфоў.

Бахулин М. Д. Зольный состав и классификация торфа в связи с сельскохозяйственным использованием торфяных болот. Журн. «Гидротехника и мелиорация», 1950, № 4, стр. 58—70.

Аўтар ставіць сваёй мэтай увязаць класіфікацыю торфу, прынятую Главторффондам, з аналітычным і вопытным матэрыялам па сельскагаспадарчаму выкарыстанню торфу, што павінна з'явіцца падрыхтоўчай работай для стварэння новай комплекснай класіфікацыі відаў торфу, здавальняючай запросы і паліўнай прамысловасці і сельскагаспадарчага выкарыстання балот.

Ковалевская Н. П. Торф и торфонавозные смеси при внесении их в почву. В кн.: Торф в народном хозяйстве БССР. Минск. 1948, стр. 174—195.

Аўтар артыкула апісвае вопыты па вывучэнню працэса разлажэння арганічнага вешчства ў падзолістай глебе пры ўнясенні арганічных угнаенняў.

У выніку разлажэння накапліваюцца лёгкарухомыя формы гумуса, што з'яўляецца непажаданым.

Ва ўмовах падзолістай зоны неабходна прыняць усе меры к памяншэнню інтэнсіўнасці працэсаў гідралітычнага распаду складаных арганічных злучэнняў і садзейнічаць накапленню больш устойлівых прадуктаў гуміфікацыі, маючых грунтоўнае значэнне ў акультурванні падзолістых глеб.

Колькасць устойлівых гумінавых вяшчэстваў павышае вапнаванне глебы.

Вільгусевіч І. П. Уплыў торфу на змяненне ёмкасці абмену глеб. Часоп. «Весці Акадэміі навук Беларускай ССР», 1951, № 1, стар. 97—109.

У артыкуле ўказваецца, што для пладароднасці глеб вялікае значэнне мае іх паглынальная і абменная здольнасць. Вялікай абменнай здольнасцю ўладаюць тарфы. Унясенне торфу ў падзолістыя і пячаныя глебы значна павышае іх ёмкасць абмену, прычым на працягу 2—3 дзесяткаў год ёмкасць абмену гэтых глеб прадаўжае заставацца ў 1,5—2 разы вышэй першапачатковай ёмкасці нетарфаванай глебы.

Кедров-Зихман О. К. Торф и его значение в балансе органических удобрений в БССР. В кн.: Торф в народном хозяйстве БССР. Минск. 1948, стр. 130—141.

Аўтар прыводзіць табліцу хімічнага састава тарфоў БССР і кратка спыняецца на розных спосабах выкарыстання торфу на ўгнаенне.

Прымяненне торфу на ўгнаенне можа павысіць колькасць арганічных угнаенняў, у сярэднім роўнацэнных гною, у 2—3 і больш разоў. Асабліва эфектыўна прымяненне торфу ў спалучэнні з прамысловымі мінеральнымі ўгнаеннямі, што палепшае суадносіны паміж спажыванымі вешчэствамі, узмацняе мінералізацыю арганічных вешчэстваў торфу і павышае каэфіцыент выкарыстання іх раслінамі.

Шемпель В. И. Применение торфа на удобрение в Белоруссии. В кн.: Торф в народном хозяйстве БССР. Минск. 1948, стр. 142—173.

Найбольш распаўсюджаным на Беларусі спосабам выкарыстання торфу з'яўляецца прымяненне яго ў выглядзе торфагновых сумесей і кампостаў пад яравыя культуры, асабліва пад бульбу. У калгасе «Чырвоны Кастрычнік» Мазырскага раёна Палескай вобласці на слабападзолістых «мокрых» пясках унясенне 40 т. торфагновага кампоста (2 часткі торфу і 1 частка гною) дало прыбаўку ўраджаю бульбы 61 ц/га, а ў наступным годзе на гэтым-жа полі (паслядзейнае) атрымана прыбаўка ўраджаю яравой пшаніцы 2,9 ц/га.

Шырока прымяняецца на ўгнаенне торф у чыстым выглядзе. Дзеянне чыстага торфу ў папару пад азімае жыта выражаецца прыбаўкамі ў 10—20%.

Яшчэ недастаткова выкарыстоўваецца ў Беларусі на ўгнаенне тарфяны подсіл, хаця па свайму ўплыву ён часта перавышае ўплыў гноевага подсілу.

Торфа-фекальныя кампосты прымяняюцца ў асноўным прыгараднымі калгасамі. Прымяненне торфа-фекальнай

сумесі (100 т.) у калгасе ім. Чырвонай Арміі Віцебскага раёна дало прыбаўку 150 ц. бульбы на гектар.

Розанов Н. С. и Усенко Ф. И. Заготовка и применение торфяных удобрений. М. Сельхозгиз. 1948. 231 стр.

Кніга разлічана на спецыялістаў сельскай гаспадаркі і кіраўнікоў сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. У ёй прыводзіцца кароткая характарыстыка асобных зон торфяных залежаў у СССР. Далей даецца аграхімічная характарыстыка розных тарфоў і ўплыў іх на ўраджай. У наступным раздзеле апісваецца нарыхтоўка торфу на ўгнаенне і подсіл. Апісваюцца прыёмы асушэння балот, зводкі леса, хмызняку і карчавання пнёў на балотах. Прыводзіцца чарцяжы, нормы выпрацоўкі на ўсіх гэтых работах.

Далей апісваецца прымяненне чыстага торфу і тарфяных кампостаў на ўгнаенне. Асобны раздзел прысвечаны торфафекальным угнаенням. У апошніх раздзелах разглядаюцца пытанні прымянення торфу ў жывёлагадоўлі, гародніцтве і пладаводстве.

Майсеяў І. Г. Да пытання аб меліярацыі падзолістых глеб. Часоп. «Весці Акадэміі навук Беларускай ССР». 1948, № 4, стар. 83—92.

Павышэнне пладароднасці падзолістых глеб — адна з найбольш актуальных праблем сучаснага аграглебазнаўства. Торф з'яўляецца сродкам карэннай меліярацыі падзолістых глеб. Торфяныя кампосты ўзаемадзейнічаюць з мінеральнай часткай глебы і садзейнічаюць фарміраванню ўстойлівых да гідралітычнага распаду арганамінеральных комплексаў глебы. Накоплены матэрыял дае магчымасць распрацаваць рацыянальныя прыёмы актыўнага ўздзеяння на характар працэсаў, якія адбываюцца ў глебе і садзейнічаюць павышэнню іх пладароднасці.

Філіпенка І. В. Торф — важнейшы сродак акультурвання пяшчаных глеб Палесся. Часоп. «Весці Акадэміі навук Беларускай ССР», 1949, № 5, стар. 84—94.

Пяшчаныя глебы Палесся мала пладародны. Асноўны прыём іх палепшання — сістэматычнае інтэнсіўнае ўзбагачэнне іх арганічным вешчарствам. Адна з асноўных крыніц арганічных угнаенняў — торф, паўсямесна распаўсюджаны ў Палессі.

Аўтар артыкула дае характарыстыку розных тарфоў, апісвае спосабы іх здабычы і прыводзіць схему ўнясення ўгнаенняў пад розныя культуры ў сяміпольным севазвароце ў Палессі.

Аўтар робіць вывад, што пры ўсебаковым і правільным скарыстанні торфу на ўгнаенне побач з іншымі ўгнаеннямі

можна гарантаваць атрыманне 100—150 пудоўных ураджаў збожжавых культур на пясчаных глебах Палесся.

Іваноў С. Н. Скарыстанне торфу для грануляцыі мінеральных угнаенняў. Часоп. «Весці Акадэміі навук Беларускай ССР», 1951, № 2, стар. 20—35.

На падставе лабараторных даследванняў і палявых доследаў распрацаваны і тэарэтычна абгрунтаваны асноўныя прынцыпы грануляцыі мінеральных угнаенняў з торфам. Распрацаван спосаб выпрацоўкі аргана-мінеральных сумесей і паказана эфектыўнасць гэтых сумесей на падзолістых глебах. У параўнанні са звычайным угнаеннем яны даюць прыбаўку 2—3 ц. зернавых з гектара.

Булгаков Н. П. Использование богатых известью торфов и торфоневостковых туфов на удобрение. В кн.: Торф в народном хозяйстве БССР. Минск, 1948, стр. 196—208.

Для Беларусі вялікае значэнне мае выкарыстанне на ўгнаенне тарфоў, узбагачаных вапнай, і торфавапнавых туфаў, асабліва пры ўнясенні іх пад зернавыя культуры з падсевам канюшыны на кіслых глебах. Торфавапнавыя туфы праяўляюць працяглае паслядзеянне, так што сума прыбавак зярна за некалькі год, атрыманая па 18 т. торфа з вапнай, у севазвароце можа быць прыраўнена да прыбавак, атрыманым па 36 т/га гною. У глебу павінны уносіцца туфы з 10—50% СаО у праветраным выглядзе па 10—20 тон на гектар.

Юнг Л. А. Повышение удобрительного действия торфа. Журн. «Сов. агрономия», 1950, № 3, стр. 70—77.

З мэтай павышэння дзеяння торфа Лабараторыяй бактэрыяльных угнаенняў Фаленскай дзяржаўнай селекцыйнай станцыі былі праведзены вопыты па штучнаму заражэнню торфу бактэрыямі, мінералізуючымі арганічнае вешчаштва. Пры заражэнні прэпаратам АМБ торфатноевага кампоста былі атрыманы прыбаўкі ўраджаю (у параўнанні з кантролем) азімага жыта 8,5 ц/га, яравой пшаніцы 3,96 ц/га і аўса 4,57 ц/га.

Голенчик И. З. Торфовиваниты и их использование. Минск. Госиздат БССР. 1949. 35 стр.

Акрамя торфу ў чыстым выглядзе на ўгнаенне можа быць выкарыстана сумесь торфу з вівіянітам, торфавівіяніт.

Торфавівіяніты змяшчаюць фосфар і з'яўляюцца каштоўным угнаеннем. Брашура дае характарыстыку торфавівіянітаў, размяшчэнне іх залежаў на тэрыторыі БССР, апісвае метады даследвання і спосабы здабычы торфавівіянітаў. Даецца табліца неабходнай колькасці торфавівіяніта на 1 гектар пры вызначаным працэнце фосфарнай кіслаты і вільготнасці.

СПОСАБЫ ЗДАБЫЧЫ ТОРФА ДЛЯ СЕЛЬСКАГА СПАДАРЧЫХ МЭТ

Зиза А. Организация добычи и использования торфа в колхозах на удобрение. Журн. «Соц. сельское хоз-во», 1948, № 12, стр. 35—40.

Абагульняецца вопыт лепшых калгасаў нашай краіны па здабычы і выкарыстанню торфу. Аўтар робіць падлік затрат працы і цяглавай сілы на нарыхтоўку, транспартаванне і раскідку торфу ў вытворчых умовах. У канцы артыкула аўтар дае парады, як рацыянальней арганізаваць нарыхтоўку і выкарыстанне торфу ў калгасах.

Кочер С. Механізацыя заготовки торфа на удобрение. Журн. «Машинно-тракторная станция», 1950, № 6, стр. 44.

Кароткія парады па механізаванай здабычы торфу для работнікаў МТС. Механізаваным спосабам можна нарыхтаваць за сезон па 750—1000 т. торфу на ўгнаенне.

Усеіко Ф. И. Механізацыя добычи торфа на удобрение. В кн.: Торф в народном хозяйстве БССР. Минск. 1948, стр. 217—222.

У кнізе гаворыцца аб прымяненні для падрыхтоўчых работ па здабычы торфу меліяратыўных машын, прызначаных для асваення цалінных зямель (плужны канавакапацель, кустарэз КУ—60, карчавалка ТД—2).

Пры паслойна-паверхневым спосабе здабычы торфу прымяняецца фрэзер. Прымяненне гэтых машын скарачае затраты працы у 10—15 разоў і паляпшае якасць торфу.

Для поўнай механізацыі ўсіх працэсаў пры здабычы торфу паслойна-паверхневым спосабам Цэнтральнай тарфяной даследчай станцыяй распрацаван камбайн, вытворчасць якога 150 куб. м. торфу ў гадзіну.

Дубов А. и Куликовский А. Летняя заготовка торфа на удобрение. В помощь бригадирам по накоплению и вывозке удобрений. Минск. Изд-во Акад. наук БССР. 1951. 19 стр.

Эфектыўнасць тарфяных угнаенняў залежыць ад спосабаў іх прыгатаўлення і якасных паказальнікаў торфу. Нарыхтоўка торфу на ўгнаенне павінна весціся, галоўным чынам, летам механізаваным паслойна-паверхневым спосабам. У брашуры выкладаецца сутнасць гэтага спосабу, апісваюцца прылады, якія прымяняюцца пры гэтым.

Паслойна-паверхневы спосаб — найбольш прадукцыйны. У параўнанні з ручным ён дае каля 60—70% эканоміі працадзён і скарачае затраты ў 3—4 разы.

Зиза А. Заготовка гранулированных торфоминеральных удобрений на торфяных полях. Журн. «Сов. агрономия», 1950, № 11, стр. 77—81.

Адзін з ефектыўнейшых прыёмаў павышэння ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур — прымяненне грануляваных аргана-мінеральных угнаенняў. У нечарназемнай паласе галоўным арганічным кампанентам гэтых угнаенняў павінен быць торф. Грануляванне можна рабіць непасрэдна на тарфяных залежах, што значна зніжае працаёмкасць гэтай работы. Аўтар артыкула апісвае гэты спосаб вырабу грануляваных торфа-суперфасфатных угнаенняў і рэкамендуе шырока прымяняць яго ў калгасах і соўгасах нечарназемнай паласы.

Попов Г. Учет торфа в колхозах. Журн. «Колхозное производство», 1951, № 6, стр. 57.

Неабходна дакладна ўлічваць колькасць здабытага калгасам торфу. Вельмі папулярна артыкул расказвае, як правесці замер кубатуры вырытага кар'ера, замер аб'ёма валкоў торфу, улік торфу, вывезенага з поля, і як зрабіць падлік усіх гэтых велічынь. Дадзен спосаб пераводу з аб'ёмных адаінак (кубаметраў) у вагавыя (тоны).

ПЕРАДАВЫ ВОПЫТ ПА ЗДАБЫЧЫ І ВЫКАРЫСТАННЮ ТОРФУ

Терегулов И. Комплексное использование торфяных месторождений. Сельсо. Серия «Колхозное земледелие», 1950, № 122—123, стр. 1—4.

Доследамі навуковых устаноў і вопытам работы перадавых калгасаў даказана, што найбольш рацыянальным прыёмам распрацоўкі тарфяных месцараджэнняў з'яўляецца комплекснае іх выкарыстанне, гэта значыць здабыча на ўгнаенне паліва, подсіл і асваенне акрайкаў і кар'ераў для вырошчвання сельскагаспадарчых культур. Пры гэтым дасягаецца больш поўнае выкарыстанне тарфяной залежы і капітальных затрат на падрыхтоўку багата.

Комплекснае выкарыстанне тарфяных месцараджэнняў шырока арганізавана ў Старадубскім раёне Бранскай вобласці.

Зиза А. А. Заготовка и использование торфа на удобрение. М. Сельхозгиз. 1951. 62 стр. (Передовой опыт в сельском хозяйстве).

У кнізе выкладаецца вопыт перадавых калгасаў па здабычы і выкарыстанню торфу на ўгнаенне.

Аўтар знаёміць з рознымі спосабамі нарыхтоўкі торфу і вырабу тарфяных кампостаў і грануляваных торфа-мінэральных угнаенняў.

Андреев В. Летняя заготовка торфа. Журн. «Колхозное производство», 1949, № 7, стр. 26.

Апісваецца вопыт калгаса ім. 12-годдзя Кастрычніка Гарадзецкага раёна Горкаўскай вобласці па нарыхтоўцы торфа на ўгнаенне.

Шапкин П. Заготовка торфонавозного компоста. Сельсо. Серия «Колхозное земледелие», 1950, № 164—165, стр. 1—3.

Паказан вопыт калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці па нарыхтоўцы тарфяных кампостаў.

Зиза А. Приготовление гранулированных удобрений. Сельсо. Серия «Колхозное земледелие», 1950, № 164—165, стр. 3—4.

Калгас «Пламя» Комуністычнага раёна Маскоўскай вобласці вядзе нарыхтоўку торфа і падрыхтоўку грануляваных сумесей непасрэдна на тарфяніку. Гэта найбольш прадукцыйны спосаб грануляцыі. Адзін рабочы ў сярэднім загатаўляе 1 тону сухіх гранул.

Терегулов И. Применение торфа на удобрение. Журн. «Колхозное производство», 1950, № 12, стр. 18—19.

Вопыт калгаса «Заветы Ленина» Камешкаўскага раёна Владзімірскай вобласці. Дзякуючы правільнаму прымяненню торфу на ўгнаенне, калгас за 6 год павысіў ураджай — бульбы больш як у два разы, а ўраджай азімага жыта — амаль у тры разы.

Терегулов И. Применение торфонавозных компостов. Сельсо. Серия «Колхозное земледелие», № 8, стр. 1—2.

Калгас ім. Тіміразева Гарадзецкага раёна Горкаўскай вобласці шырока прымяняе тарфяныя ўгнаенні і атрымлівае высокую ўраджай: па 31,7 ц. бульбы з гектара 19,5 ц/га — насення лёну.

Терегулов И. Как колхоз добился высоких урожаев. Сельсо. Серия «Колхозное земледелие», 1950, № 163, стр. 1—2.

За два гады прымянення торфагновых і торфамінэральных кампостаў ураджай зернавых у калгасе «1 мая» Глыбоцкага раёна Полацкай вобласці Беларускай ССР павысіліся амаль у 1,5 разы.

Верхнія слаі тарфяной залежы калгас выкарыстоўвае на подсіл жывёле.

З М Е С Т

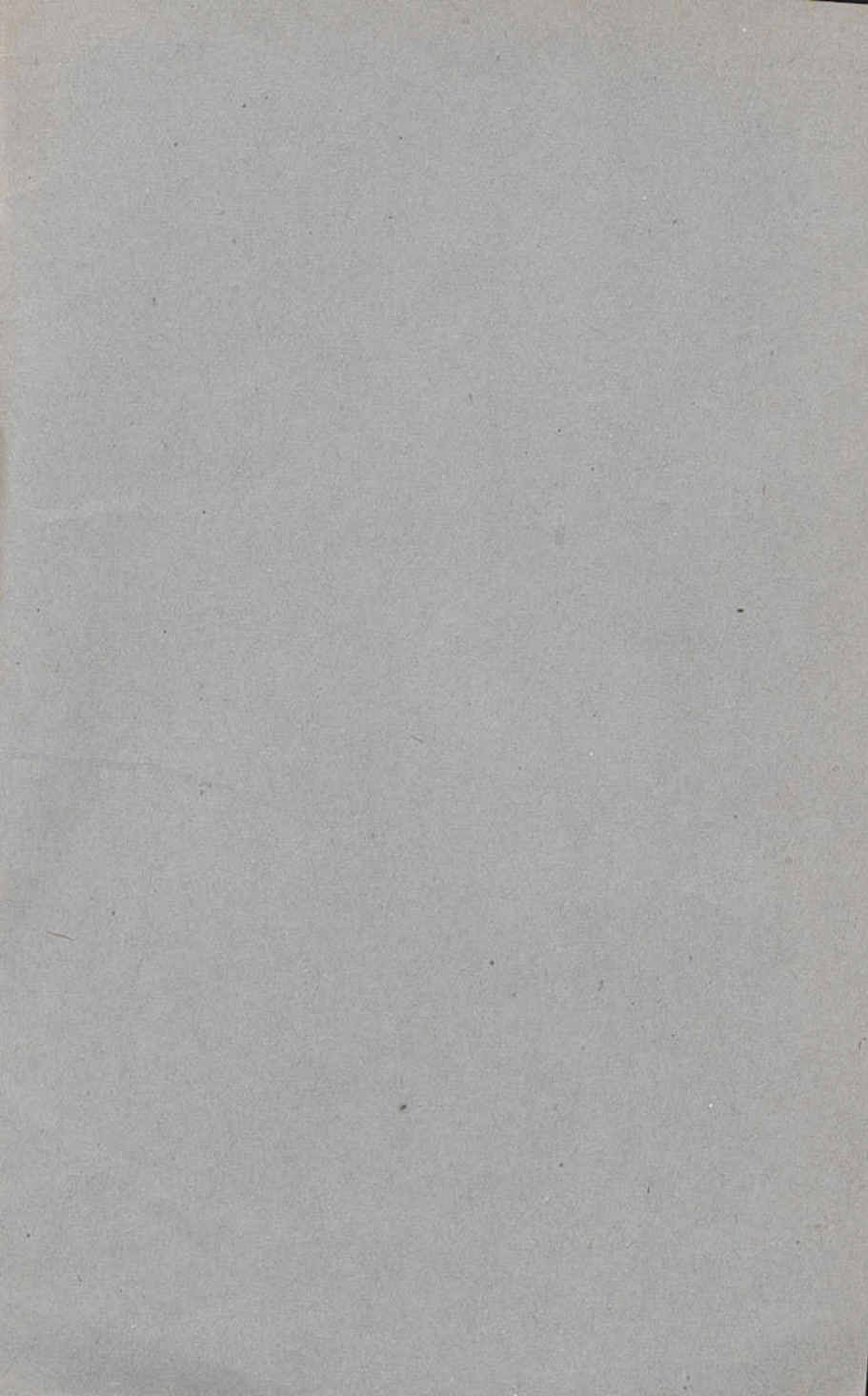
	стар.
1. Кіруючыя матэрыялы	3—4
2. Прымяненне торфу на ўгнаенне	4
а) Папулярная літаратура	4—7
б) Літаратура для спецыялістаў сельскай гаспадаркі	8—11
3. Спосабы здабычы торфу для сельскагаспадарчых мэт	12—13
4. Перадавы вопыт па здабычы і выкарыстанню торфу	13—14

Складлі: Н. В. Коледа, А. П. Дземчанкава

Рэдактар: Р. М. Казуноў

1964 $\equiv$ K

Бесплатна.

БЕЛОРУСЬКА
ПОШТА

Б

00000003075062